

Tärkeä lähdeos sanastontutkijoille

ELVI ERÄMETSÄ *Verzeichnis der etymologisch behandelten finnischen Wörter.* Suomalaisen Tiedekatemian Toimituksia B 77,1. Helsinki 1953. 173 sivua.

Suomen kielen tutkijat ovat saaneet äskettäin kaksi tervetullutta apuneuvoa: viime vuoden puolella ilmestyi painosta Virittäjän 50-vuotisluettelo (vuodet 1897—1946, lisäksi vv:n 1883 ja 1886 albumi. Virittäjän sisällys), ja kuluvana vuonna on tullut julkisuuteen jatko-osa Kai Donnerin toimittamaan sanaluetteloon. V. 1937 ilmestynyt Donnerin »Etymologisches Verzeichnis» sisälsi ne suomen kielen sanat, joita oli etymologisesti käsitelty kirjallisuudessa, suomalaisessa tai ulkomaisessa, ennen vuotta 1933. Elvi Erämetsän toimittama toinen osa käsittää vuodet 1933—50; lisäksi on teosta varten käyty läpi melkoinen määrä aikaisemminkin ilmestynyttä kirjallisuutta, jota Donnerin hakemistossa ei ollut otettu huomioon. 13 sivun mittainen lyhennysten luettelo sisältää 437 teosta, niistä useat aikakauslehtiä tai -kirjoja tai muita laajoja sarjajulkaisuja. Näin mittavan aineiston läpikäyminen on ollut suuritöinen ja aikaa runsaasti vaativa tehtävä; siksi onkin ilahduttavaa todeta, että olosuhteet ovat suoneet maist. Erämetsälle tilaisuuden omistautua sen suorittamiseen.

Verrattaessa Donnerin ja Erämetsän toimittamia luetteloita keskenään voidaan todeta, että pääperiaatteet ovat pysyneet samoina. Huomattavin poikkeus on, että viimeksi mainitussa on erotettu toisistaan satunnaiset, etymologisesti eri alkuperää olevat homonyymit. Kun Donnerin

luettelossa esim. *kuusi* 'kuusta' ja 'kuutta' merkitsevä on sisällytetty samaan kohtaan, on Erämetsän teoksessa esitetty eri ryhminä *kuusi* 'picea' ja *kuusi* '6'. Teoksen käyttäjille tämä on tervetullut parannus.

Toiseksi kiintyy huomio siihen, että nyt ilmestyneessä hakemistossa on suhteellisen runsaasti henkilön- ja paikannimiä, kun Donnerin luettelossa sen sijaan niitä on vain harvoja, etupäässä mytologisia tai heimojen ja kansojen nimiä. Lähdeluettelosta ja hakemistosta voi kuitenkin todeta että erisnimiä on nytkin otettu mukaan vain valikoiden. Näin muodoin olisi ollut paikallaan tehdä esipuheessa lyhyesti selkoa niistä periaatteista, joita valinnassa on noudatettu. Kirjan käyttäjä jää nyt epätietoiseksi siitä, minkä vuoksi Nissilän Vuoksen paikannimistöä on otettu mukaan esim. *Okkula*, mutta siihen verrattava *Riiska* jätetty pois. Tai mistä syystä on Ojansuun olettama nimimuoto *Päivätaro* saanut luettelossa sijansa, mutta ei tärkeä Pähkinäsaaren rauhan rajamerkki *Päiväkivi* (Nissilä mts. 114).

Jos jotain pientä huomauttamista löytyneekin, yleisvaikutelmaksi kuitenkin jää, että hakemisto on huolellisesti toimitettu. Tarvinneeko sanoakaan, että se on lähdeoskensa suomen kielen tutkijoille aivan ensiarvoinen. Sitä tarvitsee yhtä hyvin varttunut tieteenharjoittaja kuin ensimmäisiä opinnäytteitään laativa suomen kielen opiskelija.